

Eutrofizace vod

Úloha 1:

Eutrofizace vod je proces obohacování vod o živiny. Konkrétně se jedná o sloučeniny dusíku a fosforu, které se přirozeně uvolňují z půdy, usazenin, odumřelých a rozkládajících se vodních organismů. V současnosti však vlivem antropogenní činnosti dosáhlo obohacování vod o živiny takové úrovně, že to začalo mít velmi negativní dopad na životní prostředí. Zdrojem těchto živin jsou komunální a průmyslové odpadní vody, a také hnojiva využívaná v zemědělství.

Eutrofizace vod je jev:

- zcela přirozený
- vyvolaný činností lidí
- přirozený i vyvolaný činností člověka
- přirozený, ale antropogenní činnost jej potlačuje

Úloha 2:

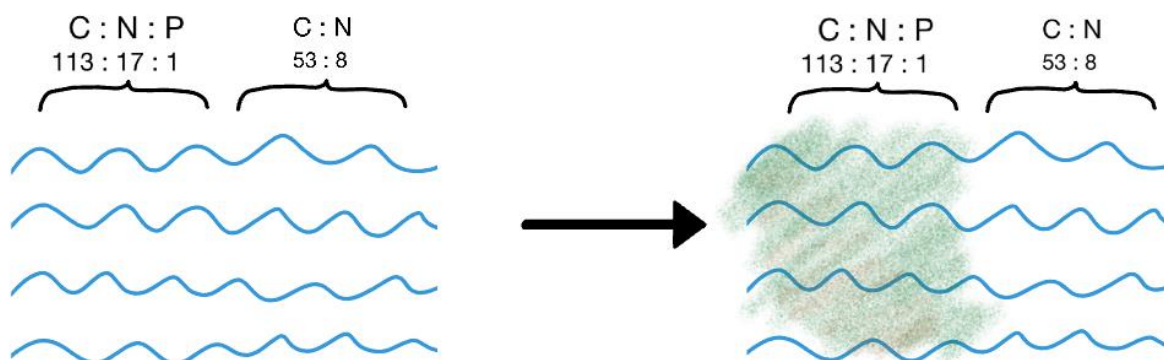
Pokus na jezeře Ontario

Na křišťálově čistém jezeře Ontario v Kanadě byl proveden vědci pokus. Jezero pomyslně rozdělili na dvě poloviny – do první poloviny uměle aplikovali uhlík, dusík, fosfor. Do druhé půlky uměle aplikovali uhlík a dusík. Poté sledovali nárůst fytoplanktonu, který obsahoval zelené řasy a sinice.

Pro optimální rozvoj biomasy musí být splněn stechiometrický poměr uhlíku, dusíku a fosforu:

$$C : N : P = 106 : 16 : 1$$

Když se nedosáhne minimální požadované koncentrace, rozvoj fytoplanktonu se omezí. Takže například, když je poměr dusíku a fosforu (N : P) menší než 16, je limitujícím prvkem dusík. Když je tento poměr větší než 16, pak je limitujícím prvkem fosfor.

1. Jaký chemický prvek nebo sloučenina je nejvíce limitující faktor pro rozvoj fytoplanktonu?

- a) fosfor
- b) voda
- c) uhlík
- d) sinice

2. Na základě textu a obrázku určete, která z následujících tvrzení jsou pravdivá/nepravdivá, V každém řádku označte správnou odpověď křížkem:

	Pravdivé	Nepravdivé
Limitujícím prvkem byl fosfor, jelikož při jeho přidání byl pozorován rozvoj fytoplankton. Poměr dusíku ku fosforu N : P je tedy větší než 16.		
Limitujícím prvkem byl fosfor, protože po jeho přidání byl pozorován rozvoj fytoplanktonu. Poměr dusíku ku fosforu N : P je menší než 16.		
Limitujícím prvkem byl dusík, jelikož byl přidán do obou částí jezera a v jedné došlo k rozvoji fytoplanktonu a v druhé za jiných podmínek ne.		
Limitujícím prvkem byl v první části jezera fosfor a v druhé části jezera dusík.		

Úloha 3

Vodní květ

Jedním z dopadů eutrofizace na vodní ekosystém je tvorba tzv. vodního květu. Ten vzniká tak, že fytoplankton, zejména sinice a řasy, se při vodní hladině shlukují a vytváří rozměrný „povlak“. Řasy se navíc mohou rovnoměrně rozprostřít v celém vodním sloupci a vytvořit tzv. vegetační zákal.

Nadměrný obsah fytoplanktonu má za následek odčerpávání oxidu uhličitého z vody v průběhu dne, a také kyslíkový deficit v nočních a brzkých ranních hodinách.

Jaký vliv může mít tvorba vodního květu a vegetačního zákalu na proces fotosyntézy rostlin na dně rybníků a jezer?

Úloha 4:

Jak bylo uvedeno v úvodním textu, zvýšenou eutrofizaci vod způsobuje lidská činnost. V pravém sloupci tabulky jsou uvedeny lidské činnosti, v levém sloupci je uvedeno, jak tyto činnosti souvisí s vnášením látek obsahujících dusík a fosfor do vod. Přiřaďte je tak, jak k sobě patří.

1) Využívání v dnešní době již nelegitimní jímky (žumpy) s přepadem.	a) zemědělská činnost
2) Používání hnojiv obsahujících dusík a fosfor.	b) průmyslová činnost
3) Vypouštění odpadních vod obsahujících chemické látky.	c) činnost v domácnosti
4) Eroze půdy a splavování živin do vodních toků jako důsledek nedostatečného vegetačního krytu.	d) lesnická činnost - odlesňování

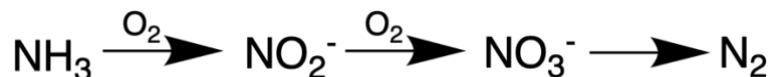
Úloha 5

Biologické odstranění dusíku

K odstranění dusíku zcela přirozeným způsobem dochází řadou chemických reakcí – jedná se o tzv. nitrifikaci a denitrifikaci.

Při nitrifikaci se dusík ve formě amoniaku oxiduje na dusík ve formě dusitanu a ten se oxiduje na dusík ve formě dusičnanu.

Denitrifikace je proces, kdy se dusík ve formě dusičnanu redukuje za působení bakterií na dusík ve formě dvouatomové molekuly N_2 .

1) Vyznačte, ve kterých dílčích krocích nitrifikace a denitrifikace probíhá oxidace a ve kterých redukce dusíku. Vyznačte vhodné pole:

Reakce	Oxidace	Redukce
$NH_3 \xrightarrow{O_2} NO_2^-$		
$NO_2^- \xrightarrow{O_2} NO_3^-$		
$NO_3^- \longrightarrow N_2$		

2) Proč se sloučeniny dusíku odstraní z vod tím, že je převedeme na plynný dusík?

3) Jaký mohou mít nitrifikační reakce důsledek na kyslíkový poměr ve vodě?

- Při těchto reakcích se uvolňuje kyslík, tudíž dochází ke zvýšení obsahu kyslíku ve vodě.
- Při těchto reakcích se kyslík spotřebovává, tudíž dochází ke snížení obsahu kyslíku ve vodě.
- Při těchto reakcích se uvolňuje kyslík, tudíž dochází ke snížení obsahu kyslíku ve vodě.
- Při těchto reakcích se kyslík spotřebovává, tudíž dochází ke zvýšení obsahu kyslíku ve vodě.

Úloha 6:

Vysoký obsah dusičnanů a dusitanů má negativní vliv na zdraví člověka. Proto jsou obsahy těchto dusíkatých látek v pitných vodách sledovány. Jedním z negativních důsledků je tzv. dusičnanová methemoglobinémie, což je poškození, které omezuje přenos kyslíku v krvi. Projevuje se zmodráním okrajových částí těla, například rtů, rukou, chodidel v důsledku nedostatku kyslíku a může vést až k udušení. To je zvláště nebezpečné pro kojence, kteří nejsou schopni rozkládat methemoglobin tak dobře, jako dospělí. Proto jsou limity pro obsah dusičnanů a dusitanů přísnější pro kojenecké vody.

V Tabulce 1 níže vidíte tyto limity pro vodovodní vodu a kojeneckou vodu. V některých státech jsou tyto limity ještě přísnější, aby bylo zajištěno větší bezpečí.

Tabulka 1: Limity obsahu dusitanů a dusičnanů v pitné vodě

	limit pro kojeneckou vodu	limit pro vodovodní vodu
$\text{NO}_3^-/\text{mg}\cdot\text{dm}^{-3}$	10	50
$\text{NO}_2^-/\text{mg}\cdot\text{dm}^{-3}$	0,1	0,5

Minerální vody proto podléhají testům na obsah dusitanů a dusičnanů. Výsledky některých testovaných vod z roku 2017 vidíte v Tabulce 2.

Tabulka 2: Výsledků testů vybraných minerálních vod na obsah dusitanů a dusičnanů

Minerální voda	obsah $\text{NO}_2^-/\text{mg}\cdot\text{dm}^{-3}$	obsah $\text{NO}_3^-/\text{mg}\cdot\text{dm}^{-3}$
Magnesia	< 0,01	< 0,5
Voss	< 0,01	0,8
Dobrá voda	< 0,01	< 0,5
Evian	< 0,01	9,96
Aquila Aqualinea	< 0,01	2,88
Nartes	< 0,01	1,71

1) Která ze testovaných minerálních vod je na tom co do obsahu dusičnanů nejhůře?

2) Kolikrát více dusičnanů za den do těla dostane osoba, která bude pít pouze Aquilu Aqualineu, oproti tomu, kdyby pila pouze Voss? Počítejme s tím, že daná osoba bude přijímat dusičnany pouze z těchto minerálních vod a že vypije přesně 2 litry této minerální vody denně. Uvedte i postup výpočtu.

3) Vědci dělali rozbor vody ze studny a při analýze bylo zjištěno, že obsahuje 0,000043 hmotnostních % dusičnanů. (Uvažujte jednotkovou hustotu vody.)

a) Splňuje tato voda normu pro vodovodní vodu?

b) Je možné tuto vodu prodávat jako vodu pro kojence?